

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

XLV. Apud Carisiacum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

TITVLVS XLV.

Apud Carisiacum.

ANNO INCARNATIONIS DOMINICÆ
DCCCLXXXIII. regni vero Domni Karoli XXXIII. Indictione v. hæc
capitula quæ sequuntur ab eodem Rege statuta sunt in placito generali apud
Carisiacum, omnium cum voluntate & consensu, & à prefato Rege & ab
omnibus qui presentes fuerunt confirmata.

CAP. I.

QVIA necesse est ut quod malè rein-
crescit, iterum recidatur, de con-
stitutionibus antecessorum nostrorum &
nostris, quæ in illorum & nostris capitu-
lis constitutæ sunt, ad refecanda mala quæ
specialiter iterum remergunt, Missis &
Comitibus nostris firmiter exequenda pro-
ponimus, id est, ut quando Missi vel Co-
mites nostri latronem vel aliquem malefac-
torem vel infidelem nostrum forbannie-
rint, hoc nobis in nostro palatio & aliis
Missis & Comitibus scire faciant, ut si ad
nostram curtem venerit, inde faciamus
quod nostrum est. Et si de uno missatico
vel comitatu in alium missaticum vel co-
mitatum fugerit, Missus vel Comes in cu-
jus missaticum fugerit, per fidei iussores
constringat ut velit nolit illuc reveniat, &
ibi malum emendet ubi illud perpetravit.
Et si fidei iussores non habuerit, sub custo-
dia illum habeat donec ad illum Comitem,
in cuius comitatu forbannitus fuerit, illum
revenire faciat. Et si alodem habuerit vel
in illo comitatu unde fugit, vel in illo co-
mitatu ad quem fugit, Comes ipsum alo-
dem in sicut recipiat. Et qui talem for-
bannitum receperit, secundum quod con-
stitutum est in Capitularibus avi & patris
nostri in libro tertio, si francus est, cum
duodecim similibus francis juret quod ip-
sum latronem vel forbannitum esse non
scisset, licet pater ejus sit, aut frater, aut
propinquus. Si hoc jurare non potuerit,
vel ab alio convictus fuerit quod latronem
vel malefactorem aut infidelem nostrum
forbannitum in hospicio suscepisset, sicut
ipse forbannitus & ut infidelis judicetur.

I I.

Vt Comites & Missi nostri maximam

curam adhibeant quatinus in illorum co-
mitatibus & missaticis populus justitiam &
pacem habeat, & de latronibus exturban-
dis maximum certamen habeant. Et si ta-
lis malefactor aut infidelis noster emer-
serit ut per se illum comprehendere Comes
in suo comitatu non possit, accipiat ho-
mines tam nostros quam Episcoporum vel
Abbatum & Abbatissarum in suo comita-
tu commanentes, & sic illum persequatur
donec comprehendat. Et qui ad talem ma-
lefactorem accipiendum vocatus fuerit,
& se inde retraxerit ut ad hoc adjutorium
non præstet, si liber homo fuerit, ban-
num dominicum componat, & si colonus
fuerit, sexaginta ietus accipiat. Et si talis
malefactor in illa persecutione occisus fue-
rit, qui eum occiderit leudem inde non
solvat, & nullus illi inde fadam portare
præsumat. Quod si quis facere præsum-
serit, per certos fidei iussores ad nostram
præsentiam perducatur.

I I I.

De illis liberis hominibus qui infames
vel clamodici sunt de testibus vel latroci-
niis & rapacitatibus & assalturis vel de in-
fidelitate nostra, & cum furto non com-
prehenduntur, si eis jam vita perdonata
est propter aliquod malefactum, fiat de
illis sicut in Capitulari avi & patris nostri
continetur in libro I I I. capitulo XLVII.
& si jam de latrocinio revidti sunt, fiat de
illis sicut de revidtis. Si autem illis adhuc
vita perdonata non fuit, & revidti non
sunt, & res & mancipia vel mobile habent,
fiat de illis sicut in quarto libro Capitulo-
rum capitulo XXI. dicitur, cum ad mal-
lum Comitis venerint, banniantur, & per res
& mancipia vel mobile distringantur ut
veniant. Si autem non venerint, fiat de

illis sicut in Capitulari continetur. Et si post secundam Comitis admonitionem ad mallum venire noluerint, rebus eorum in bannum missis venire & justitiam reddere compellantur. Et si talis est quem aut parentes aut propter fidam homines accusare noluerint aut ausi non fuerint, & cum malefacto comprehensus non fuerit & negaverit, juret cum duodecim talibus francis quorum testimonium leges publicae non reiciunt quod testem vel latrocinium aut raptum non fecerit, & post hæc juret ipse tantum quod deinceps testem vel latrocinium non faciet, neque facienti consentiet, & si scierit qui hæc fecerit, illis ministris nostris per quos talis causa emendari debet non celet. Et qui res & mancipia vel mobile non habent per quae distringi possint ut ad mallum veniant, & ibi aut se legaliter, ut præmissimus, excondicant, aut si se excondicere non poterint, quod malè fecerint legaliter emendent. Post secundam bannitionem Comitis si ad mallum non venerint, comprehendantur secundum præfatam Capitulari libri tertij capitulo L V I. quo dicitur de latronibus qui magnam habent blasphemiam. Quicumque aliquem ex his comprehenderit, nullum damnatum exinde patiatur. comprehensus autem, si fidejussores habere poterit, per fidejussores ad mallum adducatur; si fidejussores habere non poterit, à ministris Comitis custodiatur, & ad mallum perducatur. Et si aliquis eum accusaverit, fiat de illo secundum præfatam capitulum libri capitularis. Si autem eum nullus accusaverit, excondicat se prædicto modo, & juret quod deinceps testem vel latrocinium non faciet, neque facienti consentiet, & si scierit qui hoc faciet, non celet ministris regni per quos talis causa emendari debet. Si verò tales, ut prædiximus, ad mallum adduci non poterint, in forbannum mittantur, & de his Missi vel Comites sicut supra diximus faciant, & de illis qui tales receperint sicut præscriptum fiat. Si autem fiscalinus noster ita infamis in fiscum nostrum confugerit, vel colonus de immunitate in immunitatem confugerit, mandet Comes judici nostro vel advocato cujuscunque case Dei ut talem infamem in mallo suo præsentet. Et si talem præsentaverit, si aliquis eum comprobare voluerit, faciat: & si nullus eum comprobare voluerit, tamen suam infamiam ad Dei judicium purget, & per illud Dei judicium

Tom. II.

aut liberetur aut condemnatur. Si autem judex noster vel advocatus de casa Dei commonitus talem blasphemum Comiti in mallo suo non præsentaverit, fiat inde secundum Capitulari libri tertij capitulo XXVI. Et si servus alicujus ita clamosus est, Comes dominum servi commoneat ut eum in mallo præsentet, & præsentatum, si aliquis comprobare voluerit, faciat. Et si nullus eum comprobare voluerit, ad Dei judicium prædicto modo se examinet, & per illud Dei judicium aut liberetur aut condemnatur. Si autem dominus servi eundem servum suum Comiti in mallo præsentare noluerit, fiat inde secundum Capitulari libri tertij capitulo XLVI.

IV.

De illis hominibus qui cum Carlomanno præteritis annis tanta mala & tanta scelera in regno nostro fecerunt, sicut tunc & verbis & scriptis præcepimus, ita Comites & Missi nostri exequantur in eos in quibus nostra jussio, quam consilio fidelium nostrorum jussimus, executi non est. id est, ut fidelitatem nobis promittant, sicut tunc scævimus, & scriptam Comitibus nostris dedimus. Et cui aliquid abstulerunt, aut emendent aut deprecantur, & poenitentiam faciant, sicut tunc constitutum fuit. Et qui seniores, sicut tunc præcepimus, acceptos non habent, per fidejussores ad nostram præsentiam perducantur, & alodes quos habent Comites, in quorum comitatibus sunt, in fiscum recipiant.

V.

Vt unusquisque Comes in suo comitatu provideat ut qui fidelitatem nobis adhuc promissam non habent, fidelitatem nobis promittant, sicut in Capitulis avi & patris nostri continetur.

VI.

Vt unusquisque Comes in comitatu suo magnam providentiam accipiat ut nullus liber homo in nostro regno immorari vel proprietatem habere permittatur, cujuscunque homo sit, nisi fidelitatem nobis promiserit.

VII.

Et quia audivimus quod malefici homines & fortiaræ per plura loca in nostro regno insurgunt, quorum maleficiis jam multi homines infirmati & plures mortui sunt, quoniam, sicut sancti Dei homines scripserunt, Regis ministerium est impios de terra perdere, maleficos & veneficos non sinere vivere, expressè præcipimus ut unusquisque Comes in suo comitatu mag-

P ij

num studium adhibeat ut tales perquirantur & comprehendantur. Et si jam inde comprobati masculi, vel comprobatae feminae sunt, sicut lex & iustitia docet disperdantur. Si verò nominati vel suspecti, & necdum inde comprobati sunt, vel per testes veraces inde comprobati non possunt, Dei iudicio examinentur, & sic per illud Dei iudicium aut liberentur aut condemnentur. Et non solum tales istius mali auctores, sed & consocii ac complices illorum, sive masculorum, sive feminarum, disperdantur, ut una cum eis scientia tanti mali de terra nostra pereat.

VIII.

Lib. v. Capitular. c. 319.

Quia, sicut & per scripturas & per auctoritatem & per rationem manifestum est, duo sunt quibus principaliter mundus hic regitur, regia potestas, & pontificalis auctoritas, & in libro Capitularum avi & patris nostri conjunctè ponitur ut res & mancipia Ecclesiarum eo modo continentur sicut res ad fiscum dominicum pertinentes contineri solent, iustè & rationabiliter de rebus & mancipiis quae in regia & in ecclesiastica vestitura fuerunt, uniformiter & uno modo tenendum est. Ut sicut quaecunque res & mancipia in regia vestitura avi & patris nostri & nostra fuerunt, & nunc ab aliis detinentur, demonstrat qualiter de regia vestitura avi & patris nostri & nostra exierunt, (quia plures inde per mendacium quaedam obtinuerunt, & quidam plura per fraudem obtinent) ita & de rebus quae in Ecclesiarum vestitura fuerunt, unde quaestio fuerit, demonstrat qua auctoritate in proprietatem eas quisque obtineat. Et quoniam quidam non contradicunt quòd res & mancipia quae tenent, in vestitura nostra vel antecessorum nostrorum sive Ecclesiarum Dei non fuissent, sed patres illorum morientes eis in hereditatem dimiserunt, ideo non volunt inde ullam auctoritatem ostendere, sed suam hereditatem probare, contra illos dicitur quia potest fieri ut aliquis de fisco regio vel de rebus Ecclesiae aliquid propindat aut per fraudem obtineat, & mortuo illo filius ejus aut filia illas res tenere in hereditatem velit. Propterea per Capitula avi & patris nostri, quae Franci pro lege tenenda judicaverunt, & fideles nostri in generali placito nostro conservanda decreverunt, discernendum est de quali hereditate auctoritas non debet requiri, sed legitima hereditas ab aliquo approbati. Ostenditur enim in eis ca-

pitulis ubi de rebus alienis alicui per malum ingenium venditis vel datis loquitur, quae sit unicuique legitima hereditas, cum dicitur inter alia: Similiter de omnibus iustitiis ad eum pertinentibus rationem reddere compellatur, excepta sua legitima hereditate, quae ei per successionem parentum suorum legitime evenire debuit. & de hac legitima hereditate non est auctoritas requirenda. sed si interpellatio inde fuerit, legitima hereditas approbanda. Quia verò de rebus ex fisco regio & de rebus ecclesiasticis, quae ita, ut in eisdem capitulis habetur, contineri debent sicut res ad fiscum dominicum pertinentes contineri solent, auctoritas est requirenda, per quam auctoritatem quisque illas retineat, in ipsis capitulis demonstratur, cum dicitur: *Vbicunque commutationes tam tempore nostro quam tempore genitorum & avi nostri legitime & rationabiliter atque utiles Ecclesiae Dei factae sunt, permanent. Vbicunque vero iniuste & incommode atque irrationabiles factae sunt, dissolvantur, & recipiat unusquisque quod dedit. Vbi vero mortua manus interiacet, aut alia quaelibet causa, quae rationalis non esse videatur, inventa fuerit, diligenter describatur, & ad nostram notitiam perferatur.* Sed & iustum atque rationabile videtur ut si rectores Ecclesiarum negligenter res quas acceperunt in commutationem neglexerunt, & commutantes commutatas excoluerunt, non compensentur excoltae & neglectae aequaliter: sed sicut tunc fuerunt compensentur quando commutatae fuerunt. & ita compensatio ad nostram notitiam perferatur, & nostro ac fidelium nostrorum iudicio, utrum permanere an dissolvi debeant istae commutationes, decernatur.

IX.

Ut sicut in capitulis avi & patris nostri continetur, *Missi nostri, ubi boni Scabinei non sunt, bonos Scabineos mittant, & ubicunque malos Scabineos inveniunt, ceciant, & totius populi consensu in locum eorum bonos eligant, & cum electi fuerint, jurare eos faciant ut scienter iniuste non iudicent.*

X.

Volumus ut secundum Capitulare avi & patris nostri, quicumque de Scabineis comprehensus fuerit propter munera aut propter amicitiam iniuste iudicasse, per fidei iudices missus ad praesentiam nostram veniat. Et omnibus Scabineis denuntiatur ne quis etiam iustum iudicium vendere praesumat.

Add. IV. 274.

v. 116. Add. IV. 108.

Ibid. 105.

Ibid. 107.

XI.

Ibid. 106.

Volumus ut secundum Capitulare avi & patris nostri, in comitatu omni hi qui meliores & veraciores inveniri possunt, eligantur à Missis nostris ad inquisitionem faciendam & rei veritatem discendam, & ut adjuutores Comitum sint ad justitias faciendas.

XII.

17. 18.

Volumus ut secundum capitula avi & patris nostri & nostra mallum neque in Ecclesia neque in porticibus aut atrio Ecclesie neque in mansione Presbyteri juxta Ecclesiam habeatur: quia non est æquum

ut ibi homines ad mortem judicentur & dismembrentur & flagellentur ubi si confugerint, secundum aliud capitulum pacem habere debent. Domus verò, sicut in Capitulis avi & patris nostri continetur, à Comite in loco ubi mallum tenere debet construatur, quatenus propter calorem solis & pluviam publica utilitas non remaneat. Minora verò placita Comes, sive intra suam potestatem, vel ubi impetrare potuerit, excepto in Ecclesia, & porticibus, atque atrio Ecclesie, & mansione Presbyteri, habeat, sicut in eisdem capitulis continetur.

Suprà tit. XI. c. 7. Lib. I V. Capitular. c. 18.

TITVLVS XLVI.

Reclamatio Episcopi Barcinonensis apud Attiniacum.

ANNO INCARNATIONIS DOMINICÆ DCCCLXXIV.

hæc quæ sequuntur capitula Dominus Rex Karolus in Attiniaco Kalend. Julij statuit.

CAP. I.

Episopus Barcinonensis se reclamavit quòd Tyrus Presbyter Cordubensis in Ecclesia intra muros ipsius civitatis sita seorsum conventus agens, penè duas partes ex decima ipsius civitatis sibi usurpat, & sine illius licentia Missas & baptisteria in eadem civitate præsumit celebrare, & convocatos ab Episcopo ad matrem Ecclesiam, etiam in solemnitatibus Paschæ ac nativitatis Domini, ad se revocat, atque contempto Episcopo eis communionem largitur. Vnde sacrum Nicænum Concilium dicit: *Quicumque temerè ac periculosè, neque timorem Dei prie oculis habentes, nec agnoscens Ecclesiarum regulam, discedunt ab Ecclesia Presbyteri aut Diaconi vel quicumque sub regula prorsus existunt, hi nequaquam debent in aliam Ecclesiam recipi sed omnem necessitatem convenit illis imponi ut ad suas parochias revertantur. Quòd si non fecerint, oportet eos communionem privari.* Hoc de Tyrso, qui irregulariter à sua civitate discessit, decretum est. Ceterum de ipso & de aliis contemptoribus Antiochenum Concilium dicit: *Si quis Presbyter aut Diaconus Episcopum proprium con-*

*temens se ab Ecclesia sequestravit, & seorsum colligens altare constituit, & commont Episcopo non adqueverit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterum convocanti, hic damnatur omnimodo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. Quòd si Ecclesiam conturbare & sollicitare perjsit, tanquam seditiosus per potestates exteras opprimatur. Hinc etiam Africa provincie canones decreverunt. Sed tantum hoc capitulum de Antiocheno Concilio posuisse sufficiat. De basilicis autem & decimis sacri canones decreverunt ut omnes basilicas, quæ per diversa loca constructæ sunt, vel quotidie construuntur, secundum priorum canonum regulam in ejus Episcopi, in cujus territorio positæ sunt, potestate consistant. Et sanctus Gelasius in decretis suis: *Quatuor, inquit, tam de reditu quàm de oblatione fidelium, prout cujuslibet Ecclesie facultas admittit, sicut dudum rationabiliter est decretum, convenit fieri portiones: quarum una sit Pontificis, altera Clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda. De quibus sicut sacerdotis intererit integram ministris Ecclesie memoratam dependere quantitatem, sic clerus ultra delegatam sibi summam nihil**

Aurel. 1. c. 17.

Cap. 17.